

Ткачук І. М.

*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА

Професія адвоката — одна з найшанованіших у суспільстві. служити цій професії — це складне, тонке мистецтво, що вимагає не тільки правових знань, навичок і умінь, але й високих моральних і психологічних якостей людини.

діяльність адвоката у судочинстві спрямована на спростування обвинувачення або підозри, на пошук обставин, які виправдовують або пом'якшують провину. Захист інтересів обвинуваченого вимагає вивчення безлічі різноманітних фактів і обставин, що відносяться до розглядуваної судової справи. адвокату доводиться аналізувати наявні в справі докази, пізнавати інформацію й інтерпретувати її з погляду можливості використання для виправдання підзахисного або пом'якшення його провини. Пізнавальний компонент діяльності адвоката спрямований на розв'язання складного завдання — встановлення істини з метою виправдання особи, яка притягається до відповідальності, або пом'якшення її покарання. успішне вирішення цього завдання потребує пошуку необхідних доказів, з'ясування тих обставин справи, що можуть представити обвинуваченого з позитивного боку. уміння знаходити серед багатьох фактів такі, що спростовують обвинувачення або дають можливість пом'якшити відповідальність, передбачає глибину розуму, спостережливість, проникливість, самостійність і гнучкість мислення, міцну пам'ять. у пізнавальному компоненті діяльності адвоката виявляються також його активність і критичність, в основі яких лежить точна й об'єктивна оцінка наявних фактів.

у чинному законодавстві передбачена принципова можливість використання психологічних знань, оскільки вони є уособленими, достатньо самостійними в науковому відношенні і не можуть вважатись менш важливими за інше спеціальне знання. тому на них розповсюджуються загальні положення про експертизу, фахівця та консультації, зафіксовані законодавцем: вони здійснюються для визначення психічного стану звинувачуваного чи під-

озрюваного, а також для встановлення психічного стану свідка чи потерпілого у тих випадках, коли виникає сумнів щодо їх здатності правильно сприймати обставини, які мають значення для справи, та надавати про них правильні свідчення.

але використання психологічного знання у судовому процесі потребує більш повного регламентування. Не тільки в актах офіційного тлумачення, але й у самому законі необхідно передбачити питання, які вирішуються за допомогою психологічних знань. це створить передумови для їх подальшого впровадження у діяльність адвоката-захисника та сприятиме підвищенню його ролі у судовому процесі.

Що стосується спілкування адвоката з підзахисним, то важливою умовою його успішності є їхня психологічна сумісність. у психології під сумісністю розуміється взаємне сприйняття партнерів у спілкуванні і спільній діяльності, засноване на оптимальному поєднанні (подібності або взаємодоповнюваності) ціннісних орієнтацій, соціальних установок, інтересів, характерів та інших значущих для міжособистісної взаємодії характеристик. сумісність, як правило, супроводжується виникненням взаємної симпатії, впевненості в успішному результаті. особливе значення сумісність набуває в складних умовах, у важкому стані, коли досягнення загальної мети відбувається при дефіциті засобів, часу, простору, кількості учасників. суд, безперечно, є дуже складною ситуацією для підзахисного, тому вибір обвинуваченим захисника, а також психологічний контакт між ними чималою мірою обумовлений саме цим психологічним явищем. досить часто в судовій практиці відмова обвинуваченого від раніше обраного ним захисника пояснюється психологічною несумісністю цих осіб.

Процес спілкування між захисником і підзахисним має ряд психологічних труднощів, що обумовлені головним чином психічним станом обвинуваченого. Звичайний психічний стан більшості обвинувачуваних — стрес. основна умова його — загроза особистому благополуччю людини та її близьких. Загроза стосується не тільки фізичного існування, а й соціального статусу особистості, її престижу, життєвих планів, соціальних цінностей тощо.

у цих складних ситуаціях процес спілкування захисника і підзахисного супроводжується скутістю, психологічною напруженістю. встановити психологічний контакт із підзахисним — не

така проста справа. вона вимагає від адвоката і терпіння, і наполегливості, і розвинених комунікативних умінь. З метою подолання негативного стану підзахисного адвокату доцільно спробувати довести йому, що без душевної рівноваги неможливо домогтися позитивного результату, а також затамувати особисті образи і перебороти агресивність в його поведінці. від адвоката потребуються такі комунікативні навички й уміння в спілкуванні з підзахисним і його родичами, які б викликали з їхнього боку абсолютну довіру до нього.

успішне здійснення захисної діяльності вимагає від адвоката високих моральних якостей. Пояснюється це тим, що в діяльності адвоката значно частіше й гостріше, ніж у будь-якій іншій юридичній діяльності, виникають ситуації, правильне вирішення яких залежить від дотримання не тільки правових норм, а й моральних

принципів. а. коні справедливо зазначав: «кримінальний захист подає більше приводів для пред'явлення вимог, почерпнутих із галузі моральної, ніж діяльність обвинувальна, через складні і багатозначні ставлення до свого клієнта — підсудного і до суспільства».

таким чином, я дійшла висновку, що принципова, кваліфікована, психологічно грамотна діяльність адвоката є гарантією того, що порідшають або зникнуть у судовій практиці випадки, коли невинуватий — відданий суду, а прийняте судовими органами рішення порушує законні права та інтереси обвинувачуваного.